Latterhåndbogen for udskolingen

Elevark i tre spor til 7.–9. klasse. Eleverne bygger jokes i fire klodser (setup, antagelse, drejning og stop), skelner mellem jokes, der rammer op og ned, skriver satire og bygger et nummer med callback. «Se her» står altid udfyldt i den samme ramme, som eleven skriver i.

1 Læg klar

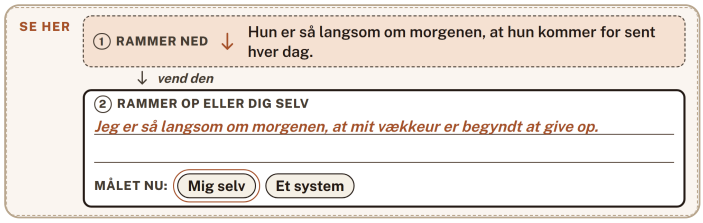
Print ét spor til hver elev. Sporene har samme titler, så klassen kan arbejde med det samme ark på tre niveauer, og eleven må skifte spor. Håndbogen (A5) kan ligge fremme, men arkene kan bruges uden den.

2 Vis ét træk

Sig: «Jeg er i god form.» Spørg: Hvad tror I nu? Sig så: «Rund er også en form.»

Det, de troede, er antagelsen. Den siges aldrig, men det er den, drejningen vender. Ordet, der vender joken, står sidst.

3 Lad dem prøve

Hvert ark har sin egen ramme: fire klodser, en stor og en lille kasse, en joke, der skal vendes, satirens tre trin og et nummer, hvor callbacket henter det plantede.

Resten af siden er plads til idéer og kladde.

Arkene

Ark	Værktøj	Eleven	Håndbogen
1 · Byg en joke	Setup, antagelse, drejning og stop	Finder ordet, der vender joken, og bygger sin egen i de fire klodser	Kap. 2
2 · Over og under	Overdrivelse og underdrivelse	Skelner mellem over og under og siger noget stort med rolige ord	Kap. 4
3 · Hvem bliver ramt?	Op eller ned	Finder jokens mål og vender en joke, der rammer ned	Kap. 3
4 · Ironi og satire	Satire og statusfald	Finder satirens mål og skriver satire om et system	Kap. 5
5 · Fra joke til nummer	Callback	Finder callbacket og bygger et nummer med plant og callback	Kap. 6

De tre spor. ● fx 7. klasse · ●● fx 8. klasse · ●●● fx 9. klasse. Spor ● har valgmuligheder, startord og idéer, ●● har idéer, og ●●● har tomme rammer, flere tekster og en sjette side, «Tænk efter». Klassetrinnene er et forslag.

Forløbet på fire lektioner

1. **Rammesætning: Hvorfor griner vi?** Læs håndbogens kapitel 1–3 sammen. Leg Op eller ned: Læs en joke højt. Eleverne rækker hånden op, hvis den rammer op, og peger ned, hvis den rammer ned. Tal om de jokes, der deler klassen.
2. **Struktur: Maskinerne.** Eleverne læser to-tre maskiner i kapitel 4 og arbejder med ark 1–4 i det spor, der passer.
3. **Produktion: Mit nummer.** Eleven bygger et nummer med plant og callback (ark 5 eller håndbogens side 19) og øver det med kapitel 8.
4. **Refleksion: Analysér.** Eleverne fremfører i små grupper. Den, der lytter, analyserer et nummer med de seks spørgsmål i kapitel 10. Spørg: Hvem bliver ramt?

Faglig støtte

Støtte. Begynd med «Over og under» (ark 2): forskellen er let at høre. Spor ● har valgmuligheder ved «Find ordet», et startord og idéer i rammerne.

Udfordring. Brug to maskiner i samme nummer, fx en underdrivelse som callback, eller skriv en sketch efter kapitel 7.

Til samtalen. Hvad antog du? Hvilket ord vender joken? Hvem bliver ramt? Hvad er skævt ved systemet? Hvorfor virker callbacket?

Tegn på læring

Konstruktion. Eleven kan forklare, hvad publikum antager, og hvilket ord der vender joken.

Mål. Eleven kan sige, hvem en joke rammer, og vende en joke, der rammer ned.

Analyse. Eleven kan bruge håndbogens spørgsmål på satire, en sketch eller et opslag.

Tryg humor: grin med, ikke af

Ram op: magt, regler, systemer eller dig selv. Aldrig en, der er i rummet, og aldrig en, der i forvejen har det svært. Satire rammer systemer og regler, ingen bestemt person. Jokes, der rammer ned, er med på ark 3, så eleverne kan se forskellen og vende dem. Vurdér konstruktion og mål. Hvor sjov joken er, vurderes ikke.

Fælles Mål for dansk (bindende)

Efter 9. klassetrin

- **Fremstilling:** «Eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation.»
- **Fortolkning:** «Eleven kan forholde sig til kultur, identitet og sprog gennem systematisk undersøgelse og diskussion af litteratur og andre æstetiske tekster.»
- **Kommunikation:** «Eleven kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer.»

Kompetencemål citeret fra Fælles Mål for dansk (bekendtgørelse nr. 1715 af 30. december 2024, bilag 1). I 7. og 8. klasse arbejder eleverne hen mod målene efter 9. klassetrin. Læs dem på retsinformation.dk.